

Özlem Saraç'ın Çocuk Tiyatrolarının İçerdiği Değerlerin ve Olumsuz Unsurların İncelenmesi

*Aylin ÇATAKLI***
*Bilal YORULMAZ****

Öz

Toplumda huzur ve güven ortamının sağlanması için sahip olunan değerlerin önemi tartışılmazdır. Geçmişten günümüze değerler kültürel miras niteliği taşımaktadır. Ailede başlayıp okullarda devam eden değerler eğitiminde çocuk tiyatroları değerlerin aktarımında önemli bir yere sahiptir. Çocuk tiyatroları, çocuklara somut örnekler sunarak, duygusal etkileşim sağlayarak, tartışma ve refleksiyon imkânı sunarak, karakterler aracılığıyla öğrenmeyi teşvik ederek, eğlenceli ve katılımcı bir öğrenme ortamı sağlayarak, değerlerin içselleştirilmesine yardımcı olur. Bu çalışmanın amacı Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarının içerdiği değerleri ve olumsuz unsurları incelemektir. Bu araştırma doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüş, veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma materyallerini Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar, Pasta Yapma Sanatı, Camdan Kalp, Tiyatronun Büyüsü ve Sayı Dedektifleri olmak üzere Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış olan 5 çocuk tiyatro oyunu oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda incelenen çocuk tiyatro oyunlarında 24 değer ve 15 olumsuz unsurun varlığı görülmüştür. Araştırma kapsamında incelenen çocuk oyunlarında yer alan 24 farklı değere toplamda 177 kez ve 15 farklı olumsuz unsura toplamda 106 kez yer verildiği tespit edilmiştir. Yardımlaşma/dayanışma (18), adalet (14) ve özdenetim (13) en çok vurgulanan değerlerken en çok yer alan olumsuz unsurlar ise hırsızlık (19), kabalık (18) ve ön yargıdır (9). İncelenen çocuk tiyatro oyunlarının içerdiği değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olması nedeniyle değerler eğitiminde yararlanılabilecek materyaller olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk tiyatrosu, devlet tiyatrosu, oyun metni, değerler

An Examination of the Values and Negative Elements in Özlem Saraç's Children's Plays

Abstract

The importance of the values we have in ensuring an environment of peace and trust in society is indisputable. Values from past to present constitute cultural heritage. Children's theaters have an important place in the transfer of values in values education, which starts in the family and continues in schools. Children's theater helps children internalize values by providing concrete examples, emotional interaction, discussion and reflection opportunities, encouraging learning through characters, and providing a fun and participatory learning environment. The aim of this study is to examine the values and negative elements contained in Özlem Saraç's children's plays performed in the State Theaters. This research was designed with document review method, data was collected by document review method and the obtained data was analyzed by content analysis method. The study materials of the research consist of 5 children's theater plays performed in the

** Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, aylincatakli@marun.edu.tr, ORCID: orcid.org/0009-0002-3256-9456

*** Doçent Doktor, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, bilalyorulmaz@marmara.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-3456-0797

State Theaters by Özlem Saraç, including Denizkızı ve Sevimli Korsanlar, Pasta Yapma Sanatı, Camdan Kalp, Tiyatronun Büyüsü and Sayı Dedektifleri. As a result of the study, the presence of 24 values and 15 negative elements was observed in the children's theater plays examined. It was determined that 24 different values were included 177 times in total and 15 different negative elements were included 106 times in total in the children's games examined within the scope of the research. While the most emphasized values are cooperation/solidarity (18), justice (14) and self-control (13), the most frequently mentioned negative elements are theft (19), rudeness (18) and prejudice (9). It is thought that the examined children's theater plays are materials that can be used in values education because they have a rich content in terms of the values they contain.

Keywords: Children's theatre, state theatres, text, values

Giriş

Değer kavramı pek çok farklı kişi veya kurum tarafından farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Türk Dil Kurumu'na (2023) göre değer "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü." olarak tanımlanırken Aydın (2011) değer kavramını "Kişiye ve gruba yararlı, kişi ve grup için istenilir, kişi veya grup tarafından beğenilen her şey" olarak tanımlamıştır. Milletlerin huzur içinde bir arada yaşamasını sağlayan, bireylerin toplumda güvende hissetmesini sağlayan ve düzenli sosyal hayatın temeli olan değerler toplumun manevi yapısını oluşturan önemli yapıtaşlarından biridir ve devamlılık için değerlerin aktarımı önemlilik arz etmektedir (Dilekçi, 2022).

Değerler eğitiminin gerçekleştirilmesinde kullanılan çeşitli yöntem, teknik ve uygulamalar bulunmakla birlikte alanyazında değer aktarma, değer geliştirme ve bütüncül değerler eğitimi olmak üzere üç temel değerler eğitimi yaklaşımı bulunmaktadır (Yorulmaz, 2017). Değerler eğitiminde bu üç yaklaşımın yanı sıra aktarım sürecinde farklı materyallerden de faydalanılabilir (Ünal, 2020). Tiyatrolar da değerlerin aktarılması sürecinde kullanılacak araçlardan biridir.

Çocuk tiyatrosu, gerçek hayattan alınan kesitleri çocuğun anlayabileceği bir dil ve üslupla aktararak, çocuğun yaratıcılığını, duyarlılığını ve günlük hayattaki sorunlara yönelik çözüm becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Aynı zamanda, çocuğun çevresine karşı duyarlılığını temel alarak ona değerleri kazandırmaya çalışır. Bu süreçte, çocuğun sanatsal gelişimini destekler ve estetik algılarını güçlendirir (Maden, 2010).

Altunbay'a (2012) göre canlandırma sanatına dayalı olan tiyatro oyunları, bireylerin duygusal bilişsel ve sosyal özelliklerinin gelişmesine katkıda bulunurken içinde yer alan farklı rollerle bireylerin empati yetisini güçlendirerek kişiliklerinin çok yönlü gelişmesine zemin hazırlarlar. Toplumsal birlikteliğin sağlanıp bireylerin ortak paydada buluşması ve kültürel birikiminin aktarımında önemli bir yere sahip olan tiyatroların eğitime katkısı oldukça değerlidir. Çocuk tiyatroları ile öğrencilere pek çok değer kazandırılması mümkündür.

Ülkemizde çocuk tiyatrolarının ilk örnekleri Meşrutiyet döneminde ortaya çıkmış, tiyatronun eğitim alanında kullanılacak bir araç olabileceği fikrinin ortaya atılmasıyla çocuklara yönelik çeşitli

eserler yazılmıştır. Günümüzde tiyatronun eğitim alanında kullanımının yaygınlaşmasıyla yeni yazarlar tarafından birçok yeni eser üretilmiş ve bu oyunların izleyicileri olan çocuklara iletilmesi doğrultusunda başta Devlet Tiyatroları olmak üzere Şehir Tiyatroları ve Özel Tiyatrolar programlarında sahnelenen çocuk oyunlarının sayısı ve çeşitliliği önemli ölçüde artmıştır (Bayrakdar ve Maltepe, 2019).

Tiyatro oyunlarındaki değerlerin incelenmesi bağlamında alanyazın incelendiğine çeşitli çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Türkan ve Türkan (2018) çalışmalarında, Mümtaz Zeki Taşkın'ın tiyatro eserlerinde aktarılan değerleri incelemiş ve yazarın incelenen eserlerinde azimli olma, bağışlamak/affetmek, cesaret, çalışkanlık, doğa sevgisi, dostluk, kanaatkârlık, misafirperverlik, nezaket, sadakat/ verilen sözde durma, sevgi, sorumluluk, tarih bilinci ve yardımlaşma değerinin vurgulandığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Öztürk (2016) çalışmasında, Necip Fazıl'ın 'Tohum' adlı tiyatro eserini içerdiği değerler bakımından incelemiş ve eserin içeriğinde aile sevgisi, arkadaş sevgisi, cesur olmak, dayanışma, fedakârlık, gelenek bilinci, misafirperverlik, özgürlük, sabırlı olmak, sorumluluk bilinci ve vatanseverlik değerlerinin varlığını tespit etmiştir. Yazar bu eserinde Millî Mücadele Dönemi'ni kaleme aldığından vatanseverlik değeri en sık vurgulanan değerler arasında yer almaktadır. Ecer Çakar (2019) araştırmasında Necip Fazıl Kısakürek'in tiyatro eserlerini Türkçe öğretim programında verilen "Temalar ve Konu Önerileri" tablosundaki değerler açısından incelediğinde selamlaşma, vatanseverlik, şehitlik, misafirperverlik, saygı, sevgi, arkadaşlık, doğruluk, dürüstlük, adalet, duyarlı olmak, cesaret, öz güven, merhamet, vicdan, sorumluluk, fedakârlık, sabır, alçak gönüllülük, çalışkanlık, millî ve manevi değerler, iyilik ve aile birliği olmak üzere 23 değer varlığını tespit etmiştir. Tan (2008) araştırmasında İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun tiyatro eserlerini eğitim değerleri açısından incelemiş, incelediği 8 eserde en sık rastlanan değer dürüstlük olduğu, dürüstlükten sonra ise doğruluk, dini değerler, çalışkanlık, duyarlılık, yardımseverlik, saygı, sorumluluk değerlerinin yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Demirezen ve Hasgül'ün (2023) çalışmalarında Orhan Asena'nın "Mustafa" isimli tiyatro metni değerler eğitimi bağlamında ele alınmış vatanseverlik, çalışkanlık, adalet, dayanışma, bağımsızlık, duyarlılık, özgürlük, sorumluluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, yardımseverlik, saygı, sevgi, tasarruf değerlerini içerdiği tespit edilmiştir. En sık rastlanan değer vatanseverlik değeri iken en az bahsedilen değer tasarruf değeridir. Soydan Cımbız'ın (2019) yürütmüş olduğu çalışmada Namık Kemal'in tiyatro eserleri sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmiş ve araştırmanın sonucunda Vatan Yahut Silistre adlı eserde en çok işlenen değerlerin vatanseverlik, sorumluluk ve sevgi; Kara Bela adlı eserde en çok rastlanan değerlerin sevgi, saygı, duyarlılık ve dürüstlük; Celalettin Harzemşah adlı eserde en çok işlenen değerlerin vatanseverlik, sevgi, dürüstlük ve sorumluluk olduğu görülmüştür. Ahmet Mithat Efendi'nin tiyatro oyunlarındaki değerleri inceleyen Baştürk (2015), araştırmasının sonucunda eserlerinde vermek istediği mesaj ve değerleri doğrudan değil, olumsuzundan vermeyi tercih eden yazarın oyunlarının 19. yy.da yazılmış olmasına rağmen vurguladığı değerlerin çoğunun

güncelliğini koruduğu ve Milli Eğitim'in vurguladığı çoğu değer ve davranış bakımından zengin olduğu çıkarımını yapmıştır.

Problem Durumu

Alanyazında tiyatro oyunlarında yer alan değerlerin incelenmesi kapsamında yapılmış çalışmalar mevcut olup, devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarını değerler eğitimi bağlamında içerdiği değerler ve olumsuz unsurlar kapsamında ele alan herhangi bir çalışma olmadığı görülmüştür. Değerlerin genç nesillere aktarımında sinema filmi, tiyatro oyunları gibi sanat eserlerinin rolü büyüktür. Bu bakımdan bu tür eserler üzerine akademik çalışmalar yapmak önem arz etmektedir. Çeşitli filmlerin değerler eğitimi bağlamında ele alındığı birçok çalışma bulunurken tiyatro oyunlarına odaklanan az sayıda çalışma bulunmaktadır.

Devlet tiyatroları, Türkiye'nin dört bir yanına yayılmış köklü ve sürekli faaliyet gösteren bir sanat kurumudur. Geniş bir kitleye ulaşan oyunları, özellikle çocuk tiyatroları açısından önemli bir yere sahiptir. Çocuklara yönelik oynanan oyunlar, geniş bir izleyici kitlesine hitap etmekte ve devlet desteği ile ulaşılabilir kılınmaktadır. Ayrıca devlet tiyatrolarındaki oyunların belirli bir kalite standardını sağlaması, bu oyunları değerler eğitimi açısından incelemeyi değerli kılmaktadır.

Özlem Saraç ise çocuk tiyatrosu alanında yoğunlaşan, popüler ve eserleri devlet tiyatrolarında geniş bir izleyici kitlesine ulaşan bir yazardır. Oyunları, çocukların değerleri öğrenme ve içselleştirme süreçlerine katkı sağlamakta olup, bu açıdan büyük bir öneme sahiptir. Ancak, alanyazında Özlem Saraç'ın devlet tiyatrolarında sahnelenen oyunlarının değerler eğitimi bağlamında ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple, Saraç'ın oyunlarının değerler eğitimi açısından incelenmesinin, literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuk tiyatro oyunları devlet tiyatrolarında sahnelenmiş ve halen çeşitli tiyatrolarda sahnelenmeye devam eden yazar Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi alanyazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarında yer alan değerlerin ve olumsuz unsurların neler olduğunu ve bu unsurların hangi sıklıkta yer aldığını tespit etmektir. Bu amaç bağlamında araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın temel problem cümleleri;

1. "Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarında hangi değerler, ne sıklıkta yer almaktadır?"

2. " Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarında hangi olumsuz unsurlar, ne sıklıkta yer almaktadır?" şeklinde oluşturulmuştur.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Doküman incelemesi “*araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar Doküman incelemesi tek başına bir araştırma yöntemi olarak ele alınabileceği gibi diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da kullanılabilir.*” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 187). Bu çalışma yazılı bir materyal olan tiyatro metinlerine odaklandığı için doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür.

İncelenen Dokümanlar

Araştırmanın çalışma materyallerinin seçiminde amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme biçimi, çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine inceleme yapılmasına imkân sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2023). Araştırmanın veri kaynaklarını Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar (2008), Pasta Yapma Sanatı (2009), Camdan Kalp (2009), Tiyatronun Büyüsü (2009) ve Sayı Dedektifleri (2016) olmak üzere Özlem Saraç’ın Devlet Tiyatrolarında sahn olan 5 çocuk tiyatro oyunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından bir tiyatro oyunları değerlendirme formu geliştirilmiştir. Bu formun geliştirilme sürecinde, araştırmanın çalışma materyallerini oluşturan tiyatro oyun metinleri okunmuş ve kodlanmıştır. Kodlama işlemi, değerler ve olumsuz unsurlar bağlamında yapılmıştır. Bu kodlamalar temel alınarak bir değerlendirme formu oluşturulmuştur. Form, değerler eğitimi alanında uzman bir akademisyen tarafından incelenmiş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda düzeltmeler yapılmış, son halini almıştır.

Verilerin Toplanması

İncelenecek oyunların belirlenmesi sürecinde araştırmacı Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinde yayımlanmış olan başdramaturluk güncel oyun arşivinde (2023) yer alan Özlem Saraç’ın 6 yerli çocuk oyununu tespit etmiş, sonrasında oyun metinlerine ulaşma amacıyla yazarla e-posta üzerinden iletişime geçmiştir. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar (2008), Pasta Yapma Sanatı (2009), Camdan Kalp (2009), Tiyatronun Büyüsü (2009) ve Sayı Dedektifleri (2016) olmak üzere 5 adet oyun araştırma bağlamında incelenmek üzere yine e-posta yoluyla yazar tarafından araştırmacıya iletilmiştir. 6. oyun olan “Kristal Çiçek” adlı oyunun metnine ulaşılamadığından araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Verilerin Analizi

Özlem Saraç'ın Çocuk Tiyatrolarının İçerdiği Değerlerin ve Olumsuz Unsurların İncelenmesi

Bu araştırmada elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. “İçerik analizi eldeki verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan tema ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak sağlar” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 243). Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar, Pasta Yapma Sanatı, Camdan Kalp, Tiyatronun Büyüsü ve Sayı Dedektifleri olmak üzere toplam 5 tiyatro metni cümle cümle okunarak metinlerdeki değerler ve olumsuz unsurlar tespit edilip kodlanmış, elde edilen kodlara göre tüm metinler tekrar okunup ulaşılan değerler ve olumsuz unsurlar yer verilme sıklıkları da göz önünde bulundurularak tablo haline getirilmiştir. Yapılan kodlamalara “değerler” ve “olumsuz unsurlar” şeklinde iki tema altında yer verilmiştir. Değerlere ve olumsuz unsurlara ilişkin örnekler doğrudan alıntılar kullanılarak verilmiştir. Son olarak tespit edilen değerlere ve olumsuz unsurlara hangi amaçla yer verildiği doğrultusunda yorumlar yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatrolarının metinlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Tiyatro oyunlarının adları, incelenen değerler ve olumsuz unsurlar tablolaştırılmış, metinlerden birebir örneklere yer verilmiştir. Birebir örneklere yer verilirken tiyatro oyunlarının isimleri baş harflerine göre kısaltılmıştır. İncelenen metinlerin tiyatro oyunu olması nedeniyle bazı değerler ve olumsuz unsurlar sözel ifadenin yanında davranışlarla ifade edilmiştir. Örnekler verilirken bu durum dikkate alınmıştır. Ayrıca metinlerde geçen ifadelerde birden fazla değer veya olumsuz unsur bulunması durumunda her iki değer de hesaplama katılmıştır.

Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında Oynanmış Çocuk Tiyatro Oyunlarında Yer Alan Değerlere Dair Bulgular

Burada, Özlem Saraç'ın devlet tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarında yer alan değerlere dair bulgular paylaşılmaktadır. Özlem Saraç'ın çocuk oyunlarında yer alan değerlerin dağılımı Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1

Özlem Saraç'ın Çocuk Oyunlarında Yer Alan Değerlerin Dağılımı

	Tiyatro Oyun Adları					
Değerler	Sayı Dedektifleri	Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar	Pasta Yapma Sanatı	Tiyatronun Büyüsü	Camdan Kalp	Toplam

<i>Yardımlaşma/Dayanışma</i>	5	3	3	4	3	18
<i>Adalet</i>	0	8	1	0	5	14
<i>Özdenetim</i>	3	2	4	4	0	13
<i>Dürüstlük</i>	5	1	2	4	0	12
<i>Kararlılık</i>	1	3	1	4	3	12
<i>Minnettarlık</i>	2	1	3	2	2	10
<i>Sevgi</i>	3	0	3	1	3	10
<i>Dostluk</i>	3	1	1	2	2	9
<i>Sorumluluk</i>	4	0	1	4	0	9
<i>Bilimsellik</i>	7	0	0	0	2	9
<i>Cesaret</i>	0	1	2	0	5	8
<i>Öz güven</i>	3	2	3	0	0	8
<i>Paylaşma</i>	0	5	1	0	0	6
<i>Nezaket</i>	0	4	1	0	1	6
<i>Estetik</i>	2	2	1	0	1	6
<i>Sabır</i>	0	2	2	1	0	5
<i>Kurallara Uyma</i>	0	1	2	2	0	5
<i>Duyarlılık</i>	1	0	0	3	0	4
<i>Saygı</i>	0	0	1	2	0	3
<i>Hoşgörülü Olma</i>	0	0	2	0	0	2
<i>Özgürlük</i>	2	0	0	0	0	2
<i>Şefkat</i>	0	0	1	0	1	2
<i>Alçak Gönüllülük</i>	0	1	0	0	1	2
<i>Odaklanma</i>	0	1	0	0	1	2
Toplam	41	38	35	33	30	177

Tablo 1’de yardımlaşma ve dayanışma değerinin 18, adalet değerinin 14, özdenetim değerinin 13, dürüstlük değerinin 12, kararlılık değerinin 12, minnettarlık değerinin 10, sevgi değerinin 10, dostluk değerinin 9, sorumluluk değerinin 9, bilimsellik değerinin 9, cesaret değerinin 8, öz güven değerinin 8, paylaşma değerinin 6, nezaket değerinin 6, estetik değerinin 6, sabır değerinin 5, kurallara uyma değerinin 5, duyarlılık değerinin 4, saygı değerinin 3, hoşgörülü olma değerinin 2, özgürlük değerinin 2, şefkat değerinin 2, alçak gönüllülük değerinin 2, odaklanma değerinin 2 defa bulunduğu görülmektedir.

Tablo 1’de de görüleceği üzere tiyatro oyunlarında en sık (18) bahsedilen değer yardımlaşma ve dayanışma değeridir. Sayı Dedektifleri’nde 5, Tiyatronun Büyüsü’nde 4, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar’da 3, Pasta Yapma Sanatı’nda 3, Camdan Kalp’te 3 kez yardımlaşma ve dayanışma değerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Yardımlaşma ve dayanışma değerine her oyunda değinilmiştir.

“Merak etme ihtiyacın olan her an yanında olacağım.” (SD, s. 4).

“Sakin ol. Aslında hiç zor bir soru değil. İyi düşün. Ben de yardım edeceğim sana.” (SD, s. 18).

“Çocuklar oyuncunun kalkmasına yardımcı olurlar.” (TB, s. 22).

“Ne güzel arkadaşlarımız da bizi destekleyecekler.” (TB, s. 41).

“Veni, Vidi, Vici arka arkaya geçer. Kaptanın ayağındaki kovayı çekerler.” (DKVSK, s. 5).

Özlem Saraç'ın Çocuk Tiyatrolarının İçerdiği Değerlerin ve Olumsuz Unsurların İncelenmesi

"Biriniz bana tarifi okusun ben de malzemeleri hazırlayayım. Böylece zamandan da kazanmış oluruz. Kim bana yardımcı olur?" (PYS, s. 11).

İncelenen oyunlarda adalet değerinden 14 defa bahsedildiği tespit edilmiştir. Adalet değerine sahip bireylerden *"adil olma, eşit davranma, paylaşma..."* (TTKB, 2017, s. 22) gibi davranış ve tutumları göstermeleri beklenmektedir. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 8, Camdan Kalp'te 5, Pasta Yapma Sanatı'nda 1 kez adalet değerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Sayı Dedektifleri ve Tiyatronun Büyüsü adlı oyunlarda ise adalet değerine rastlanmamıştır.

"Çok iyi iş çıkardınız Denizkızı personeli... Gösterdiğiniz çabadan dolayı hepimize yıldızlı beş veriyorum." (DKVSK, s. 23).

"O zaten her şeyi yitirerek cezasını buldu." (CK, s. 51).

"Koca kaldırım yüzünden senindi benimdi tartışıyorsunuz. Sokaklar kaldırım dolu. Sana da yeter sana da. Hatta bir gergedanla bir fil gelse onlara da yeter." (PYS, s. 9).

Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrosunda oynanan çocuk tiyatro oyunlarında üçüncü en sık yer alan değer ise özdenetim (13) değeridir. Özdenetim değerine sahip bireylerin *"davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, özgüven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme..."* (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışları göstermeleri beklenir. Pasta Yapma Sanatı'nda 4, Tiyatronun Büyüsü'nde 4, Sayı Dedektifleri'nde 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 3 kez özdenetim değerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Camdan Kalp isimli oyunda ise özdenetim değeri tespit edilememiştir.

"X burada da olmadığına göre hemen yola çıkmalıyım." (SD, s. 9).

"Ay! Zaman çok çabuk geçiyor. Biraz acele etmem lazım..." (PYS, s. 11).

"Benim gerçekten yapmam gereken çok işim var." (PYS, s. 14).

"Hemen eve gitmemiz gerekiyor." (TB, s.16).

Toplamda 12 defa tespit edilen dürüstlük değerine sahip bireylerin *"açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, düzgün ve istikrarlı olma, güvenilir olma, sözünde durma..."* (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışları göstermeleri beklenmektedir. Dürüstlük değerine Sayı Dedektifleri'nde 5, Tiyatronun Büyüsü'nde 4, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 1, Pasta Yapma Sanatı'nda 2 kez rastlanmıştır. Camdan Kalp isimli oyunda dürüstlük değeri tespit edilememiştir.

"Şey evet... Ben matematikten nefret ediyordum. Ama şimdi öyle düşünmüyorum. Hatta matematiği sevmeye bile başladım." (SD, s. 17).

"Gerçekten fırtına geliyor..." (DKVSK, s. 21).

"2 dakika... Yok, 2 dakika yetmez... Sadece 5 dakika..." (PYS, s. 26).

"Şey... Sofi... Bunu söylemek çok zor aslında... Artık bu tiyatroda oyun oynanmayacak." (TB, s. 4).

Kararlılık değeri en sık görülen değerlerden biri olup toplamda 12 kez tespit edilmiştir. Tiyatronun Büyüsü'nde 4, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 3, Camdan Kalp'te 3, Sayı Dedektifleri'nde 1, Pasta Yapma Sanatı'nda 1 defa kararlılık değerinin vurgulandığı görülmüştür.

“Bir dakika o zaman bir daha düşünüyüm.” (SD, s. 6).

“Gemimiz Denizkızı’ni bu fırtınadan da kurtaracağız.” (DKVSK, s. 4).

“Ohh! Evet. Şimdi artık pasta yapmam lazım. Konsantre olmam lazım.” (PYS, s. 25).

“Olamaz! Kızlar ben bu konuyu çözmeye gidiyorum. Seyircimiz parasını vermiş gelmiş. Ben şu sorunu çözene kadar gösterin kendinizi.” (TB, s. 5).

“Vazgeçmeyeceğim... Korkuma yenilmeyeceğim... Bak ormana doğru yürüyorum... (ilerler) Biraz daha yürüyorum...” (CK, s. 30).

Minnettarlık değerinin Pasta Yapma Sanatı’nda 3, Sayı Dedektifleri’nde 2, Tiyatronun Büyüsü’nde 2, Camdan Kalp’te 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar’da 1 olmak üzere toplamda 10 defa vurgulandığı tespit edilmiştir.

“Size çok teşekkür ederim.” (SD, s. 42).

“Ben ihtiyacım olan her şeye kavuştum Kaptan Bubu. Büyünün bozulması sizin ve arkadaşlarınız sayenizde oldu.” (DKVSK, s. 19).

“Bana öyle bağırдың için, çok teşekkür ederim. Yüksek ses hıçkırığımı geçirdi. Bir daha hiç şarkı söylemeyeceğim sandım. Sağol varol!” (PS, s. 24).

“Sağolun! Varolun! Beni sizler var ettiniz!” (TB, s. 25).

“Sopamı bana doğru fırlattığın için teşekkür ederim genç adam...” (CK, s. 51).

Sevgi, bireyin duygusal bağlılık ve samimiyet hissi ile bir kişi veya nesneye yönelik derin bir ilgi ve yakınlık duygusu olarak tanımlanabilir (Çelik, 2008). Sevgi değerine sahip bireylerin ise “uygun şekilde sevgisini ifade etme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, aile birliğine önem verme, diğerkâm olma, vefalı olma...” (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışları göstermeleri beklenmektedir. Sayı Dedektifleri’nde 3, Pasta Yapma Sanatı’nda 3, Camdan Kalp’te 3, Tiyatronun Büyüsü’nde 1 kez sevgi değerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunda sevgi değeri tespit edilememiştir.

“ÜÇGEN: Sevdin mi? SİRMA: Bayıldım.” (SD, s. 15).

“Hanımış de benim kuzukomda hamniş, humniş, ham yapayım seni. Gıdı gıdı gıdı...” (PS, s. 5).

“DENİZ: Tiyatroyu çok sevdik. EFE: Biz sevdiysek herkes sevebilir.” (TB, s. 41).

“Canti! Seni çok seviyorum.” (CK, s. 52).

Dostluk değerine sahip bireylerden “açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, düzgün ve istikrarlı olma, güvenilir olma, sözünde durma...” (TTKB, 2017, s. 22) gibi davranış ve tutumları sergilemeleri beklenmektedir. Sayı Dedektifleri’nde 3, Tiyatronun Büyüsü’nde 2, Camdan Kalp’te 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar’da 1, Pasta Yapma Sanatı’nda 1 olmak üzere incelenen tüm oyunlarda dostluk değeri toplamda 9 kez tespit edilmiştir.

“1. UZAYLI: Selam dünyalı biz tostuz. 2. UZAYLI: Dostuz demek istedin herhalde. 1. UZAYLI: Hahaha! Hep dostla tostü karıştırıyorum.” (SD, s. 10).

“İyi günde kötü günde benimle birlikte oldunuz. Ben çok iyi arkadaşlara sahibim. Gerçek hazine sizsiniz.” (DKVSK, s. 44).

“Deniz: Bak hala ama diyorlar. Gelin bakayım buraya... Uzat patini! Sen de uzat! Öpüşün! Koklaşın! Hadi bakalım! Barıştınız mı? Kedi-Köpek: Barıştık. Deniz: Süper. Şimdi bunu kutlayalım. Şöyle güzel, soğuk bir bardak sütle... Dostluğumuza... Kedi-Köpek: Dostluğumuza...” (PYS, s. 10).

“Tiyatro güzelleştirir hayatımızı, Anlatır yanlışlarımızı, Söyleyen doğruları, Gösteren hataları, Dostların en büyüğü, İşte tiyatronun büyüü” (TB, s. 43-44).

“Asla arkadaşımı yalnız bırakmam. Asla...” (CK, s. 34).

Ahlaki sorumluluk, insanın eylemlerinin gerçekleştirilmesi veya gerçekleştirilmemesi durumunda beraberinde getirdiği olası ceza veya ödüllendirme ile ilişkilendirilen ve insanın davranışlarını yönlendiren motivasyonel unsurlara dayanan bir kavram olarak nitelendirilebilir (Cevizci, 2005). Aynı zamanda sorumluluk değerine sahip bireylerden *“kendisine, çevresine, ailesine, vatanına karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...”* (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışları göstermeleri beklenir. İncelenen çocuk tiyatro oyunlarında sorumluluk değerinin 9 defa geçtiği tespit edilmiştir. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar ve Camdan Kalp isimli oyunlarda ise sorumluluk değeri tespit edilememiştir.

“Seninle gelmeyi çok isterdim ama matematik dünyası X olmadığı için zaten yeteri kadar zorda onları bir de üçgensiz bırakamam.” (SD, s. 10).

“Çünkü babamın doğum günü için akşama benim de bir hediyem var. Ne biliyor musunuz? Kocaman bir pasta yapacağım.” (PYS, s. 5).

“Seyirciyseñiz lütfen yerinize geçiniz. Oyun birazdan başlayacak, size söz veriyorum” (TB, s. 9).

Sayı Dedektifleri'nde 7 ve Camdan Kalp'te 2 kez olmak üzere incelenen oyunlarda bilimsellik değerine 9 defa rastlanmıştır. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar, Pasta Yapma Sanatı ve Tiyatronun Büyüsü isimli oyunlarda bu değer tespit edilememiştir.

“Haritaya bakıp X'in orada olup olmadığını söyleyebilir misin?” (SD, s. 8).

“Hayalet diye bir şey yoktur Kikki.” (CK, s. 34).

Camdan Kalp'te 5, Pasta Yapma Sanatı'nda 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 1 kez olmak üzere incelenen eserlerde cesaret değerinin toplamda 8 kez vurgulandığı görülmüştür. Sayı Dedektifleri ve Tiyatronun Büyüsü adlı oyunlarda cesaret değeri tespit edilmemiştir.

“Evet. Afilya'yı böyle sevgisiz, kalpsiz görmeye dayanamam. Ne olursa olsun gidip alacağım camdan kalbi.” (CK, s. 26).

“Hadi Deniz! Yapabilirsin, kalkıp o pastayı yapabilirsin! Baban için! Hadi Deniz...” (PYS, s. 20).

“VENİ: Gemimizi asla terk etmeyeceğiz. VİDİ: Denizkızı da asla batmayacak.” (DKVSK, s. 34).

İncelenen oyunlarda Sayı Dedektifleri'nde 3, Pasta Yapma Sanatı'nda 3 ve Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 2 kez olmak üzere toplamda 8 kez öz güven değeri tespit edilmiştir. Tiyatronun Büyüsü ve Camdan Kalp adlı oyunlarda ise öz güven değeri tespit edilmemiştir.

“Durun durun! Panik yapmayın. Onu bulacağım.” (SD, s. 11).

“Şimdi size muhteşem bir pasta nasıl yapılır göstereceğim.” (PYS, s. 11).

“Ve inanıyorum ki ihtiyacın olan her şey hazinesine biz sahip olacağız.” (DKVSK, s. 7).

Toplamda 6 kez tespit edilen paylaşma değerine Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunda 5, Pasta Yapma Sanatı adlı oyunda 1 kez değinilmiştir. Diğer oyunlarda paylaşma değerine yer verilmemiştir.

“Bir matara suyu paylaşmadınız. Oysa paylaşmak Dünya'nın en erdemli hareketidir.” (DKVSK, s. 18).

“Aması yok... Sokaklar, ağaçlar hepimizin. Ne gerek var kavgaya? Güzel güzel paylaşın işte.” (PYS, s. 9).

Nezaket değeri Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 4, Pasta Yapma Sanatı'nda 1 ve Camdan Kalp adlı oyunda 1 kez olmak üzere toplamda 6 kez tespit edilmiştir. Sayı Dedektifleri ve Tiyatronun Büyüsü adlı oyunlarda nezaket değeri tespit edilememiştir.

“Hiç kimseye zarar vermeyiz biz. Biz sevimli korsanlarız.” (DKVSK, s. 32).

“Deniz: İyiyim Can, şey ben uygun değilim... Can içeri girmiştir bile; Deniz: ...diyecektim... Hoşgeldin diyeyim bari.” (PYS, s. 12).

“Lütfen beni bırak...” (CK, s. 11).

Sayı Dedektifleri'nde 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 2, Pasta Yapma Sanatı'nda 1 ve Camdan Kalp'te 1 kez olmak üzere toplamda 6 defa bulunmuş olan estetik değerine Tiyatro'nun Büyüsü adlı oyunda rastlanmamıştır.

“O güzel eşsiz mavi dünyandan niye bu kadar uzaktasın” (SD, s. 10).

“Ah Tamara ah! İçi dışı güzel denizkızı!” (DKVSK, s. 38).

“Benim güzel Afilya'm...” (CK, s. 5).

Sabır değerine sahip bireylerden *“azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme, dirençli ve dayanıklı olma, sebatkâr olma...”* (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışları göstermeleri beklenmektedir. Tiyatronun Büyüsü'nde 2, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 2 ve Pasta Yapma Sanatı'nda 1 kez olmak üzere toplamda 7 defa vurgulandığı tespit edilen sabır değerine Sayı Dedektifleri ve Camdan Kalp isimli oyunlarda yer verilmemiştir.

“O da ne bu da ne? (kendi kendine) Sinirlenmeyeceğim sinirlenmeyeceğim.” (TB, s. 37).

“KAPTAN POSPOS: Sabırsızlanıyorum. Hehehehehehe! LULU: Biraz sabret Kaptan Pospos. KAPTAN POSPOS: Sabır sabır ya sabır.” (DKVSK, s. 36).

“Ohhh! Bir an hiç gitmeyecek sandım. Yoksa sürprizimi hazırlayamayacaktım...” (PYS, s. 5).

Özlem Saraç'ın Çocuk Tiyatrolarının İçerdiği Değerlerin ve Olumsuz Unsurların İncelenmesi

Kurallara uyma değerine Pasta Yapma Sanatı'nda 2, Tiyatronun Büyüsü'nde 2 ve Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunda 1 kez olmak üzere toplam 5 kez değinilmiştir. Camdan Kalp ve Sayı Dedektifleri adlı oyunlarda kurallara uyma değeri tespit edilememiştir.

"Şimdi... Neye ihtiyacımız var. Yanlışlık olmasın, ezberden yapmayayım. Tarife bakarak yapayım en iyisi. Annemin pasta kitabından baka baka yapayım..." (PYS, s. 10).

"Altın kural; geç kalan seyirciler gösteriye alınmazlar." (TB, s. 26).

"KAPTAN BUBU: Denizkızı Tamara'yı gören neredeyse hazineyi bulmuş demektir." (DKVSK, s. 10).

Duyarlılık değeri Tiyatronun Büyüsü'nde 3 ve Sayı Dedektifleri'nde 1 kez olmak üzere yalnızca iki oyunda vurgulanmıştır. Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar, Pasta Yapma Sanatı ve Camdan Kalp adlı oyunlarda duyarlılık değerine rastlanmamıştır.

"Bunlarla yürümek zor olmuyor mu?" (TB, s. 22)

"Sen olmazsan sayılar yok olur. Sayılar yok olursa matematik de yok olur." (SD, s. 17).

Saygı değerine sahip olan bireylerde *"alçak gönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme; muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme..."* (TTKB, 2017, s. 22) gibi tutum ve davranışların görülmesi beklenmektedir. İncelenen oyunlardan Tiyatronun Büyüsü'nde 2 ve Pasta Yapma Sanatı'nda 1 defa olmak üzere saygı değeri 3 kez tespit edilmiştir. Saygı değerine incelenen diğer oyunlarda rastlanmamıştır.

"Kimseyi rahatsız etme gibi bir niyetimiz yoktu." (TB, s. 9).

"Deniz! Bu kadar yüksek sesle müzik dinlenir mi çocuğum? Şimdi bütün komşular şikâyete gelecek." (PYS, s. 2).

İncelenen oyunların içinde yalnızca Pasta Yapma Sanatı adlı oyunda 2 kez hoşgörülü olma değeri tespit edilmiştir.

"Apartmanda yaşlımız var, bebekli komşularımız var, senin dinlediğin müziği seven var sevmeyen var... Dangur dungur, tangur tungur herkesin kafası kaldırmaz." (PYS, s. 3).

Yalnızca Sayı Dedektifleri adlı oyunda 2 kez değinilen özgürlük değerine incelenen diğer oyunlarda rastlanmamıştır.

"Çünkü... Biraz kendi hayatımı yaşamak istiyorum." (SD, s. 16).

Pasta Yapma Sanatı'nda ve Camdan Kalp'te birer kez olmak üzere toplamda iki kez tespit edilen şefkat değerine incelenen diğer oyunlarda rastlanmamıştır.

"Deniz korkar, panikle bağırır. Deniz bağırınca Atakan korkar, ağlamaya başlar." (PYS, s. 20).

"Benim yakışıklı, camdan kalbim kırılmasın diye üstüme titreyen kibar Canti'm!" (CK, s. 5).

Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar ve Camdan Kalp adlı oyunlarda birer kez tespit edilen alçak gönüllülük değerine Sayı Dedektifleri, Tiyatronun Büyüsü ve Pasta Yapma Sanatı isimli oyunlarda rastlanmamıştır.

“TAMARA: Ben ihtiyacım olan herşeye kavuştum Kaptan Bubu. Büyünün bozulması sizin ve arkadaşlarınız sayenizde oldu. KAPTAN BUBU: Yok canım...” (DKVSK, s. 42).

“Aman Canti! Ne gereği var? Ben bu çiçeği de çok sevdim...” (CK, s. 6).

Odaklanma değeri Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar’da 1 ve Camdan Kalp’te 1 defa olmak üzere toplam 2 kez bulunurken Tiyatronun Büyüsü, Pasta Yapma Sanatı ve Sayı Dedektifleri adlı oyunlarda tespit edilmemiştir.

“Şimdi gözünüz denizde, kulağınız emirlerimde olsun!” (DKVSK, s. 14)

“Sorulara odaklan Kikki. Konsantre ol.” (CK, s. 36).

Özlem Saraç’ın Devlet Tiyatrolarında Oynanmış Çocuk Tiyatro Oyunlarında Yer Alan Olumsuz Unsurlara Dair Bulgular

Burada, Özlem Saraç’ın devlet tiyatrolarında oynanmış çocuk tiyatro oyunlarında yer alan olumsuz unsurlara dair bulgular paylaşılmaktadır. Özlem Saraç’ın çocuk oyunlarında yer alan olumsuz unsurların dağılımı Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2

Özlem Saraç’ın Çocuk Oyunlarında Yer Alan Olumsuz Unsurların Dağılımı

<i>Tiyatro Oyun Adları</i>						
Olumsuz Unsurlar	Camdan Kalp	Pasta Yapma Sanatı	Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar	Tiyatronun Büyüsü	Sayı Dedektifleri	Toplam
<i>Hırsızlık</i>	19	0	0	0	0	19
<i>Kabalık</i>	0	5	7	5	1	18
<i>Ön Yargı</i>	0	5	0	1	3	9
<i>Bencillik</i>	2	0	6	0	0	8
<i>Aşağılama</i>	8	0	0	0	0	8
<i>Nefret</i>	5	0	0	0	3	8
<i>Tehdit</i>	5	2	0	0	0	7
<i>Alaycılık</i>	3	1	0	0	2	6
<i>Açgözlülük</i>	5	0	0	0	0	5
<i>Umutsuzluk</i>	1	1	0	3	0	5
<i>Saygısızlık</i>	0	4	0	0	0	4
<i>İnkâr</i>	0	0	1	2	0	3
<i>Dalkavukluk</i>	3	0	0	0	0	3
<i>Sabırsızlık</i>	1	0	0	1	0	2
<i>Yalan</i>	0	0	1	0	0	1

<i>Toplam</i>	52	18	15	12	9	106
---------------	----	----	----	----	---	-----

Tablo 2'de toplamda hırsızlık olumsuz unsurunun 19, kabalık olumsuz unsurunun 18, ön yargı olumsuz unsurunun 9, bencillik olumsuz unsurunun 8, aşağılama olumsuz unsurunun 8, nefret olumsuz unsurunun 8, tehdit olumsuz unsurunun 7, alaycılık olumsuz unsurunun 6, açgözlülük olumsuz unsurunun 5, umutsuzluk olumsuz unsurunun 5, saygısızlık olumsuz unsurunun 4, inkâr olumsuz unsurunun 3, dalkavukluk olumsuz unsurunun 3, sabırsızlık olumsuz unsurunun 2, yalan olumsuz unsurunun 1 defa bulunduğu görülmektedir.

İncelenen oyunlardan yalnızca Camdan Kalp adlı oyunda 19 kez tespit edilen hırsızlık olumsuz unsuru tespit edilmiştir.

"Hırsız Kumpala... Bugün büyü yapabiliyorsa benden çaldığı büyülü sopam sayesinde yapabiliyor." (CK, s. 31).

Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 7, Pasta Yapma Sanatı'nda 5, Tiyatronun Büyüsü'nde 5 ve Sayı Dedektifleri'nde 1 kez olmak üzere toplamda 18 kez tespit edilen kabalık olumsuz unsuruna Camdan Kalp adlı oyunda rastlanmamıştır.

"Nasıl görmüyorsunuz? Sizi deniz kefalleri sizi! Kaçıracaksınız, acele edin! Yakalayın!" (DKVSK, s. 11).

"Can içeri girer. Deniz onu engellemeye çalışır. Deniz: Hayır Can. Bugünlük başka şarkı istemiyorum. Hödüden mödüden, gerçekten istemiyorum." (PYS, s. 23).

"Yeter! Sesin kesinizi!" (TB, s. 4).

"E, napayım kaybolduysa?" (SD, s. 2).

Ön yargı, Pasta Yapma Sanatı'nda 5, Sayı Dedektifleri'nde 3 ve Tiyatronun Büyüsü'nde 1 kez olmak üzere toplamda 9 defa bulunmuştur. Camdan Kalp ve Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunlarda bu olumsuz unsur tespit edilmemiştir.

"Bu çileklerin ne işi var burada Deniz? Aşk olsun yani. Ben sana etrafı toplayiver demedim mi çocuğum? Toplamayı bırak, ortalık daha da batmış. Bu yumurtalar, şeker ne arıyor burada?" (PYS, s. 28).

"Eyvah! Bu çok zor bir soru Üçgen? Ne yapacağım ben?" (SD, s. 18).

"Hayatta bana kimse o kız elbiselerini giydiremezdi." (TB, s. 32).

İncelenen oyunlarda Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 6 ve Camdan Kalp'te 2 kez olmak üzere toplamda bencillik unsuru 8 defa tespit edilmiştir.

"Acaba kurtarmasam da hazineye tek başıma mı sahip olsam?" (DKVSK, s. 16).

"O camdan kalbi istiyorum istiyorum istiyorum. Bana ne bana ne bana ne...Nihohoho!!!" (CK, s. 18).

Aşağılama olumsuz unsuru, incelenen oyunların içinde yalnızca Camdan Kalp adlı oyunda olmak üzere 8 defa tespit edilmiştir.

"Bu da kendini Pavarotti zanneden kuş beyinli bir kuş..." (CK, s. 24).

Nefret olumsuz unsuruna incelenen oyunlardan Camdan Kalp'te 5 ve Sayı Dedektifleri'nde 3 kez olmak üzere toplamda 8 defa yer verilmişken Tiyatronun Büyüsü, Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar ve Pasta Yapma Sanatı adlı oyunlarda tespit edilememiştir.

"Sakın bana dokunma sakın... Hiç birinizi görmek istemiyorum. Hepinizden nefret ediyorum... lyyy! Böcek gibi görünüyorsunuz gözüme." (CK, s. 25)

"Matematikten hala nefret ediyorum." (SD, s. 3).

Tehdit, Camdan Kalp'te 5 ve Pasta Yapa Sanatı'nda 2 kez olmak üzere incelenen oyunların toplamında 7 defa tespit edilmiştir. İncelenen diğer oyunlarda tehdit olumsuz unsuru bulunmamaktadır.

"Sen de kapa çeneni... Yoksa şu titrek kuyruktan kopardığım tüyleri sana takarım." (CK, s. 21).

"3 ay televizyon seyretmek yok..." (PYS, s. 3).

Alaycılık olumsuz unsuru incelenen oyunlar içinde Camdan Kalp'te 3, Sayı Dedektifleri'nde 2 ve Pasta Yapma Sanatı'nda 1 kez olmak üzere toplamda 6 defa tespit edilmiştir.

"Yok canım. Ben kim oluyorum da sana küsüyorum. Ben basit, modası geçmiş, eski kafalı bir plazmayım. Sense istediğini elde eden koskoca bir büyücü." (CK, s. 16).

"SIRMA: Yine mi matematik? HAYAL BEKÇİSİ: Anlaşılan matematiği çok seviyorsun. SIRMA: Ne demezsin, bayılıyorum." (SD, s. 6).

"Can: Sence tutar mı bu şarkı? Deniz: Deli misin? Hit olur..." (PYS, s. 13).

İncelenen oyunlar içinde açgözlülük olumsuz unsuruna yalnızca Camdan Kalp adlı oyunda 5 defa rastlanmıştır. Diğer oyunlarda ise açgözlülük olumsuz unsuru tespit edilmemiştir.

"Herşeyi, herşeyi istiyorum." (CK, s. 11).

Tiyatronun Büyüsü'nde 3, Camdan Kalp'te 1 ve Pasta Yapma Sanatı'nda 1 defa olmak üzere toplamda 5 defa bulunan umutsuzluk olumsuz unsuru, Sayı Dedektifleri ve Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunlarda tespit edilmemiştir.

"Ben sahne tozuyla, repliklerle beslenirim. Başka bir yerde istesem bile yaşayamam." (TB, s. 13).

"Boşuna uğraşmayın. Şarkı söylemeden mutlu olamam." (CK, s. 18).

"Bu gidişle muhteşem bir pasta nasıl yapılamaz onu gösterebileceğim..." (PYS, s. 14).

İncelenen oyunlar içine saygısızlık olumsuz unsuruna 4 defa olmak üzere yalnızca Pasta Yapma Sanatı adlı oyunda rastlanmıştır.

"Belma: Beni dinliyorsun değil mi? Deniz: Evet annee! Belma: Ne diyordum çocummm? Deniz: Ne diyordun anne?" (PYS, s. 4).

İnkâr olumsuz unsuru Tiyatronun Büyüsü'nde 2 ve Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar'da 1 kez olmak üzere toplamda 3 defa tespit edilmiştir. Sayı Dedektifleri, Camdan Kalp ve Pasta Yapma Sanatı adlı oyunlarda inkâr olumsuz unsuruna rastlanmamıştır.

"Hayır hayır olamaz. Saçmalık bu. Bir yanlışlık olmalı. Tabi canım bu doğru olamaz." (TB, s. 12).

“Hayır hayır hayır! Asla bir gözlüğe ihtiyacım yok. Asla asla asla” (DKVSK, s. 14).

İncelenen oyunlarda yalnızca Camdan Kalp adlı oyunda 3 kez olmak üzere tespit edilmiş olan dalkavukluk olumsuz unsuruna diğer oyunlarda rastlanmamıştır.

“Gakgak: Kötülüklerin efendisi efendimiz. Gidip şunları durdurayım mı? Kumpala: Hayır! Benim daha iyi bir fikrim var. Gakgak! Hemen şu şaşkalozlara durdur. Gakgak: Kıvrak zekânıza bayılıyorum efendimiz. Gak, derhal, gak!” (CK, s. 44).

İncelenen oyunlardan yalnızca ikisinde birer kez tespit edilen sabırsızlık olumsuz unsuruna diğer oyunlarda rastlanmamıştır.

“Ehh! Kısa kes soruma cevap ver.” (CK, s. 17).

“Yine ne var? Jeneratör mü bozuk? Salon kirası mı ödenmedi? Ne ne ne?” (TB, s. 4).

Yalan olumsuz unsuru yalnızca Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyunda bir kez tespit edilmiş olup, incelenen diğer oyunlarda tespit edilmemiştir.

“Hayır iftira bunların hepsi iftira.” (DKVSK, s. 18).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında incelenen Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk oyunlarında 177 değer ve 106 olumsuz unsur tespit edilmiştir. Yardımlaşma/dayanışma (18), adalet (14) ve özdenetim (13) en çok vurgulanan değerlerken en çok vurgulanan olumsuz unsurlar ise hırsızlık (19), kabalık (18) ve ön yargıdır (9). Arık (2021), Suzan Albek'in çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi amacıyla yürüttüğü çalışmada yazarın üç adet çocuk tiyatrosunu da incelemeye almış, araştırmalarının sonunda eserlerde en sık vurgulanan değerler yardımlaşma ve paylaşma olduğuna ve sırasıyla sevgi, sorumluluk, merhametin rastlanan diğer sık değerler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan iki çalışmada da en sık rastlanan değerler yardımlaşma ve dayanışma değerleri olup iki yazarın da eserlerinde benzer değerlere vurgu yaptığı görülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde tiyatro oyunlarının çeşitli değerler açısından incelendiği görülmüştür (Baştürk, 2015; Altıkulaç Demirdağ ve Altıkulaç, 2017; Türkan ve Türkan, 2018; Uurlu, 2020; Ceyhun, 2022). İncelenen eserlerde de araştırmamızda bahsi geçen değerlere ilişkin içerikler gözlenmiştir. Bu açıdan mevcut çalışmanın bulgularının, tiyatro oyunlarında değerlerin incelendiği diğer çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermekte olduğu ifade edilebilir.

İncelenen tiyatro oyunları değerlerin sıklığı bakımından Sayı Dedektifleri (41), Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar (38), Pasta Yapma Sanatı (35), Tiyatronun Büyüsü (33), Camdan Kalp (30) olarak sıralanmaktadır. Olumsuz unsurların sıklığı bakımından ise Camdan Kalp (52), Pasta Yapma Sanatı (18), Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar (15), Tiyatronun Büyüsü (12), Sayı Dedektifleri (9) olarak sıralanmaktadır.

Sayı Dedektifleri adlı oyunda toplamda 41 değer ve 9 adet olumsuz unsur tespit edilmiştir. En sık tespit edilen değerler bilimsellik, yardımlaşma/dayanışma ve dürüstlük olup en sık tespit edilen olumsuz unsurlar ise nefret, alaycılık ve önyargıdır. Bilimsellik değerine incelenen tüm tiyatro metinleri arasında en sık bu oyunda rastlanmıştır ve nedeninin Sayı Dedektifleri adlı oyunun çocuklara matematiği sevdirmek amacıyla yazılması olduğu düşünülmektedir. En sık rastlanan olumsuz unsur olan nefret, başkahramanın matematiği sevme öyküsünün anlatılması nedeniyle oyunun başlarında sıkça yer alıp oyunun sonlarına doğru yerini sevgi değerine bırakmaktadır. Şaşmaz'ın (2017) devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değer eğitimi ve bu oyunların Türkçe öğretimine katkısını incelemeyi amaçlayarak yürüttüğü çalışmada Sayı Dedektifleri adlı tiyatro oyununun da değerler eğitimi bağlamında incelemesi yapılmış elde edilen sonuçlara göre *bilimsellik* değeri en çok rastlanan değer olmuştur. Bu bağlamda iki araştırmanın sonuçlarının birbirilerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar adlı oyun incelendiğinde içinde 38 değer ve 15 olumsuz unsur barındırdığı görülmüştür. En sık rastlanan değerler adalet, paylaşma ve nezakettir. En sık rastlanan olumsuz unsurlar ise kabalık, bencillik, inkâr ve yalan olarak tespit edilmiştir. Oyunun adından da anlaşılacağı üzere 'sevimli korsanlar' tezadı işlenmiştir. Başkahraman olan sevimli korsanlar, diğer korsanlar gibi kötü ve korkunç değil, aksine kimseye zarar vermeyen nazik ve kibar korsanlardır. Özellikle bencillik olumsuz unsuru seyirciye özendirici değil aksine neden bencil olmaması gerektiğiyle ilgili bilgilendirici ve öğretici şekilde kaleme alındığından paylaşma değerini pekiştirici bir unsur olarak yorumlanabilir. Bencillik dışında rastlanan diğer olumsuz unsurlar da özendirici nitelik taşımamaktadır. Örneğin kabalık olumsuz unsuru kötü karakterler ile özdeşleştirilmiş, metnin sonunda da olumlu değerler sahibi olan iyi karakterler kazanmıştır.

Pasta Yapma Sanatı adlı oyun incelendiğinde 35 değere ve 18 olumsuz unsura rastlanmıştır. En sık bahsedilen değerler arasında öz güven, özdenetim, minnettarlık, yardımlaşma/dayanışma ve sevgi değerleri bulunmaktadır. Kabalık, önyargı ve saygısızlık ise en sık rastlanan olumsuz unsurlar arasında yer almaktadır. Oyunda başkahraman olan Sırma'nın babasına sürpriz doğum günü pastası hazırlarken başına gelen olumsuzluklarla nasıl mücadele ettiği, kimi zaman durumları kotarabildiği ama bazen de işlerin istediği gibi gitmediği ve en sonunda ise asıl olanın sonuç değil niyetler olduğu, kişinin niyeti ve amacı iyi ve güzel olduğunda mutlu sona yine de erişilebileceği işlendiğinden sık rastlanan olumsuz unsurlar seyirciye özendirici/teşvik edici biçimde sunulmaktan ziyade hayatın gerçekliğinin bir parçası olarak yer almaktadır.

Tiyatronun Büyüsü adlı oyun incelendiğinde oyunda 33 değere ve 12 olumsuz unsura yer verildiği tespit edilmiştir. Tespit edilen değerler arasında sıklık bakımından ciddi bir farklılaşma olmayıp yardımlaşma/dayanışma, özdenetim, dürüstlük, kararlılık, sorumluluk değerleri diğer değerlere göre daha ön planda tutulup her birinden dörder kez bahsedilmiştir. En sık rastlanan olumsuz unsurlar ise

Özlem Saraç'ın Çocuk Tiyatrolarının İçerdiği Değerlerin ve Olumsuz Unsurların İncelenmesi

kabalık, umutsuzluk ve inkârdır. Kabalık olumsuz unsuruna sık rastlanmasının nedeni başkahramanlardan Sofi'nin kişiliği gereği huysuz olmasının yanı sıra evi olarak nitelendirdiği tiyatro binasının yıkılacağı gerçeğiyle yüzleşmesidir. Bu durum umutsuzluk olumsuz unsurunun da ortaya çıkmasına neden olmuştur fakat oyunun sonunda kahramanlarımız bir olup dayanışma, kararlılık ve sorumluluklarıyla birlikte tiyatro binasının yıkımına engel olurlar ve mutlu sona ulaşırlar. Bu nedenle oyunda yer alan özellikle umutsuzluk ve inkâr olumsuz unsurları özendirici nitelikte değildir.

Camdan Kalp adlı tiyatro oyunu incelendiğinde 30 değer ve 32 olumsuz unsurun varlığı tespit edilmiştir. En sık rastlanan değerler cesaret, adalet, sevgi ve dayanışma olup en sık rastlanan olumsuz unsur ise 19 kez tespit edilmiş olan hırsızlık olumsuz unsurudur. Diğer sık rastlanan olumsuz unsurlar kabalık, tehdit ve aç gözlülüktür. İncelenen tüm oyunlar içinde en fazla olumsuz unsuru barındırdığı görülen Camdan Kalp adlı oyunda özellikle hırsızlık olumsuz unsurunun bu kadar sık tespit edilmesinin ana nedeninin hikâyenin en genel tanımıyla iyilerin ve kötülerin savaşı şeklinde kurgulanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ana kötü kahraman olan Kumpala'nın kötülüğü, hırsızlığı ve aç gözlülüğüyle ünlü bir büyücü olması ve hikâyenin diğer kahramanlarının Kumpala'nın kötülüğüyle başa çıkmasını anlatan bu tiyatro oyununda kötü kahraman olan Kumpala oyunun sonunda yaptıklarının ve kötülüğünün cezasını çekmekte, diğer kahramanlarımız ise sevgi ve huzurla hayatlarına devam etmektedirler. Bu bağlamda içerikte tespit edilen olumsuz unsurların seyircileri olumsuz unsurlara yönlendirici veya kötülüğe özendirici bir etkisi olmayacağı düşünülmektedir. Bayrakdar'ın (2017) Ankara devlet tiyatrosunda sahnelenen çocuk oyunu metinlerinin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi başlığı altında incelediği oyunlar arasına yer edinen Camdan Kalp adlı oyunun incelenmesi doğrultusunda içerikteki olumsuz unsurların varlığı ve Kumpala'nın kötülüğüne rağmen iyiliğin kazanması sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmaların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatrolarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi kapsamında incelenen beş çocuk tiyatro oyununun içerdikleri değerler bakımından zengin oldukları, değerlerin çoğu zaman doğrudan sözlü anlatımla ifade edilirken kimi zaman örtük olarak seyirciye hissettirildiği, kimi zaman ise seyircinin oyuna katılarak aktif deneyimleme yoluyla kazandırıldığı görülmüştür.

Çocuk tiyatro oyunlarında yer alan olumsuz unsurlar, karakterler arasındaki zıtlıkları ve bu zıtlıkların sonuçlarını vurgulayarak çocuklara önemli yaşam dersleri vermektedir. İyi ve kötü arasındaki çatışmalar, doğru ve yanlışın karşı karşıya gelmesi gibi temalar, izleyicileri ahlaki ikilemler üzerinde düşünmeye teşvik etmektedir. Bu ikilemler, çocukların etik ve moral değerlerini anlamalarına ve kendi davranışlarını değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır.

İncelenen tüm oyunlar çocuğun gelişim düzeyine uygun bir üslupla ayrıca içinde ilgi çekici mizahi unsurları da barındıracak şekilde kaleme alınmıştır. Özlem Saraç'ın Devlet Tiyatrolarında

oynanan çocuk oyunlarının değerler eğitimi sürecinde kullanılmasının olumlu etkilere yol açacağı düşünülmektedir.

Çocuk tiyatroları, değerler eğitimi sürecine katkı sağlayabilecek etkili materyallerden biri olarak eğitim programlarına daha fazla entegre edilebilir. Öğrencilere soyut kavramları somutlaştırarak sunma potansiyeli olan tiyatro oyunları, hem formal hem de informal eğitim ortamlarında kullanılabilir. Bu nedenle, okullarda düzenlenen tiyatro etkinlikleri artırılarak öğrencilerin değerleri eğlenceli ve etkileşimli bir ortamda öğrenmeleri sağlanmalıdır.

Değerler eğitimi bağlamında çocuk tiyatrosunun önemini ortaya konduğu bu araştırma ışığında, yerli yazarların daha fazla çocuk tiyatro eseri üretmesi teşvik edilmelidir. Yeni oyunlar, değerlerin farklı yaş gruplarına uygun olarak işlenmesine odaklanabilir ve güncel toplumsal sorunlarla ilişkilendirilmiş mesajlar verebilir.

Çocuk tiyatrosunda olumsuz unsurların da yer alması kaçınılmazdır. Ancak bu unsurlar, çocukların gelişimini olumsuz etkilemeyecek şekilde, eğitici bir perspektiften ele alınmalı ve çözüm önerileriyle birlikte sunulmalıdır. Yazarlar, olumsuz unsurları pedagojik yaklaşımlarla ele alarak değerler eğitimi sürecini destekleyici bir hale getirebilir.

Gelecek araştırmalarda, farklı tiyatro yazarlarının oyun metinleriyle karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda, çocuk tiyatrosunun öğrenci üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen nitel ve nicel çalışmalar da yapılabilir. Öğrencilerin tiyatro oyunlarından öğrendikleri değerleri günlük hayatlarında nasıl uyguladıklarını gözlemleyen deneysel araştırmalar özellikle değerli olabilir.

Çocuk tiyatroları değerler eğitimi dışında, fen bilimleri, sosyal bilgiler ve dil eğitimi gibi çeşitli derslerle ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin hem akademik hem de duygusal gelişimlerini destekleyen disiplinler arası bir yaklaşım benimsenerek, tiyatro oyunları farklı derslerde kullanılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. *(Zorunlu beyan)*

Etik kurul izin bilgileri

Araştırmamız doküman incelemesine dayalı olduğundan dolayı etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

1. yazar %60, 2. yazar %40 *(Zorunlu beyan)*

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması teşkil edebilecek durum ve ilişki bulunmamaktadır. *(Zorunlu beyan)*

Kaynaklar

- Altıkulaç Demirdağ, R., & Altıkulaç, A. (2017). Reşat Nuri Güntekin'in mektep temsilcileri ve tiyatro yoluyla değerler eğitimi. *International Journal of Language Academy*, 5(20), 222-229.
- Altunbay, M. (2012). Dil öğreniminde ve öğretiminde tiyatroların kullanımı ve tiyatroların temel dil becerilerine katkısı. *Journal of Turkish Studies*, 7(4), 747-760.
- Arık, Ö. (2021). *Suzan Albek'in çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitim Bir-Sen*, 17, 39-45.
- Başdramaturgluk Oyun Arşivi. *Türkiye cumhuriyeti kültür ve turizm bakanlığı devlet tiyatroları genel müdürlüğü*. devtiyatro.gov.tr/uploads/docs/oyun%20kimlik%20bilgileri%202013.xls/
- Baştürk, M. (2015). Ahmet Mithat Efendi'nin tiyatrolarında değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(30), 105-140.
- Bayrakdar, E. (2017). *Ankara devlet tiyatrosunda sahnelenen çocuk oyunu metinlerinin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi (2005/2006 – 2014/2015)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Bayrakdar, E., & Maltepe, S. (2019). Ankara devlet tiyatrosunda sahnelenen çocuk oyunu metinlerinin eğitim ve dil gelişimi açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(3), 796-811.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2023). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cevizci, A. (2005). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*. Paradigma Yayınları.
- Ceyhan, Y. (2022). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan tiyatro metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 19-51.
- Çelik, G. (2008). *Dostluk ve eğitimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Demirezen, S., & Hasgöl, M. (2023). Orhan Asena'nın "Mustafa" isimli tiyatro metninin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 0(33), 547-567.
- Dilekçi, A. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki tiyatro metinlerinin değerler aktarımı bakımından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 44-58.
- Ecer Çakar, S. (2019). *Necip Fazıl Kısakürek'in tiyatrolarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Maden, S. (2010). Türkiye'de çocuk tiyatrosu düşüncesi ve öz tiyatro. *Education Sciences*, 5(3), 234 - 246.
- Öztürk, D. (2016). Necip Fazıl'ın "Tohum" adlı eserinde değerler eğitimi. *AKRA Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi*, 4(10), 153-164.
- Saraç, Ö. (2008). *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar*. İstanbul.
- Saraç, Ö. (2009). *Camdan Kalp*. İstanbul.
- Saraç, Ö. (2009). *Pasta Yapma Sanatı*. İstanbul.
- Saraç, Ö. (2009). *Tiyatronun Büyüsü*. İstanbul.
- Saraç, Ö. (2016). *Sayı Dedektifleri*. İstanbul.
- Soydan Cımbız, N. (2019). *Namık Kemal'in tiyatro eserlerinin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

- Şaşmaz, E. (2017). *Devlet tiyatrolarında oynanan çocuk tiyatro oyunlarında değer eğitimi ve bu oyunların Türkçe öğretimine katkısı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB). (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine...* https://sorgun.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_04/16012151_TALYM_VE_TERBYYE_KURULU_BAY_KANLIYI.pdf
- Tan, F. K. (2008). *İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun tiyatro eserlerinin eğitim değerleri açısından incelemesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). Türk dil kurumu sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkan, Ç. Ç., & Türkan, S. (2018). Mümtaz Zeki Taşkın'ın tiyatro eserlerinde aktarılan değerler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 49-59.
- Urlu, E. (2020). Değerler eğitimi bağlamında Melih Cevdet Anday oyunlarının incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(4), 49-66.
- Ünal, O. (2020). Yakın dönem Türk animasyon filmlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 6(2), 64-83.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yorulmaz, B. (2017). *Ailede Değerler Eğitimi*. Erkam Yayınları.

Extended Abstract

Introduction

Children's theatre plays an important role in education and values education. The children's plays staged by Özlem Saraç at the State Theatres are considered works that contribute to children's ethical and moral values. This research systematically examines the positive and negative elements presented in Özlem Saraç's children's plays. The aim of the research is to analyze the representation of values and negative situations in these plays to sustain the educational value of children's theatre.

Method

This study focused on five children's theatre plays staged by Özlem Saraç at the State Theatres, namely *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar* (2008), *Pasta Yapma Sanatı* (2009), *Camdan Kalp* (2009), *Tiyatronun Büyüsü* (2009), and *Sayı Dedektifleri* (2016). The research method used was qualitative content analysis. The texts of the plays were examined in detail, and the values and negative elements in the texts were systematically classified. The data were reported digitally, and the frequency of values and negative elements in each play was calculated. The findings were compared based on the representation of values and negative elements in each play.

Result and Discussion

This section presents the findings obtained from the scripts of Özlem Saraç's children's plays performed at the State Theatres. The study identified 24 values and 15 negative elements in the

examined plays. In total, the 24 different values appeared 177 times, and the 15 different negative elements appeared 106 times throughout the analyzed plays.

Among the examined plays, *Sayı Dedektifleri* (41 values), *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar* (38 values), *Pasta Yapma Sanatı* (35 values), *Tiyatronun Büyüsü* (33 values), and *Camdan Kalp* (30 values) had the highest frequency of values. The most frequently emphasized values were cooperation/solidarity, justice, self-control, honesty, and determination. Cooperation and solidarity were particularly prominent across all plays. In *Sayı Dedektifleri*, the value of scientific thinking stood out; in *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar*, justice was emphasized; in *Pasta Yapma Sanatı*, self-confidence was highlighted; and in *Camdan Kalp*, courage was a key focus.

The most frequently encountered negative elements were theft, rudeness, and prejudice. The negative element of theft was most commonly found in *Camdan Kalp*. In the other plays, rudeness, selfishness, derogatory behavior, and hatred were frequently observed. In *Pasta Yapma Sanatı*, rudeness stood out; in *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar*, selfishness was prominent; and in *Tiyatronun Büyüsü*, hopelessness was a recurring theme.

In *Sayı Dedektifleri*, a total of 41 values and 9 negative elements were identified. While values such as scientific thinking, cooperation/solidarity, and honesty were prominent, negative elements like hatred and sarcasm were also present. *Deniz Kızı ve Sevimli Korsanlar* contained 38 values and 15 negative elements, with justice and sharing being the most emphasized values, while rudeness and selfishness were the most frequent negative elements. In *Pasta Yapma Sanatı*, there were 35 values and 18 negative elements, with self-confidence and self-control being the most noticeable values, and rudeness and prejudice being the prominent negative elements. *Tiyatronun Büyüsü* contained 33 values and 12 negative elements, with values like cooperation and self-control being emphasized, while rudeness and hopelessness were observed as negative elements. In *Camdan Kalp*, 30 values and 32 negative elements were identified, with courage and justice being the most frequent values, and theft being the most common negative element.

This research identified 177 values and 106 negative elements in Özlem Saraç's children's plays performed at the State Theatres. The most frequently emphasized values were cooperation/solidarity (18), justice (14), and self-control (13), while the most common negative elements were theft (19), rudeness (18), and prejudice (9). These findings suggest that children's theatre can be an effective tool for both values education and understanding negative behaviors.

The research results reveal that Özlem Saraç's children's plays play an important role in values education by systematically presenting both positive values and negative elements. These plays offer children moral and ethical lessons, helping them understand moral values through conflicts between good and bad. Negative elements encourage children to reflect on ethical dilemmas, while positive values demonstrate ways to resolve these dilemmas.

By offering a wider range of values, children's theatre scripts could provide more comprehensive educational materials for values education. To mitigate the effects of negative elements, emphasizing how characters cope with these issues could help children learn positive behaviors. Additionally, developing informational and guidance materials about the plays for teachers and parents could enhance the educational impact of children's theatre.